

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/D2026-86-216>

УДК 336.71:330.342

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ МОДЕЛІ ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

DEVELOPING A MODERN MODEL FOR THE INSTITUTIONAL DEVELOPMENT OF THE BANKING SYSTEM

Борисенко Вікторія Костянтинівна

аспірантка,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1243-9462>

Borysenko Viktoriia

Dnipro State Agrarian and Economic University

У статті досліджуються теоретичні та інституційні засади формування сучасної моделі інституційного розвитку банківської системи в умовах зростаючих макрофінансових, технологічних та регуляторних викликів. Розкривається роль інституційної архітектури регулювання та нагляду у забезпеченні фінансової стабільності, ефективності фінансового посередництва та підтриманні довіри до банківського сектору. Обґрунтовано значення інтеграції сучасних супервізорних підходів, аналітичних інструментів оцінювання ризиків і бізнес-моделей банків у формуванні стійкої інституційної структури банківської системи. Визначено вплив цифровізації, розвитку FinTech і BigTech, використання даних SupTech/RegTech на трансформацію фінансового посередництва та підходів до нагляду. Окреслено основні виклики та перспективи подальшого вдосконалення інституційної моделі банківської системи з урахуванням міжнародного досвіду та особливостей національного фінансового середовища.

Ключові слова: банківська система, інституційний розвиток, архітектура фінансового нагляду, макропруденційна політика, ризик-орієнтований нагляд, банківське регулювання, фінансова стабільність, цифровізація фінансового сектору, FinTech і BigTech, SupTech/RegTech.

This article examines the theoretical and institutional foundations of the formation of a modern model of institutional development of the banking system in the face of growing macrofinancial, technological and regulatory challenges. The formation of a modern model of institutional development of the banking system is a key prerequisite for ensuring financial stability, the efficiency of financial intermediation and trust in the banking sector in the face of growing macrofinancial and technological uncertainty. The generalization of modern scientific research allows us to assert that the institutional modernization of the banking system should be based on the integration of the architecture of supervision, macroprudential policy, quality regulation, a risk-oriented approach to supervision and digital transformation. Such a model ensures the coherence of stability and development goals, strengthens the regulator's ability to identify systemic risks in a timely manner and forms an institutional environment capable of adapting to structural changes in the financial market. Particular attention is paid to the analysis of key components of the institutional model, including the architecture of financial supervision, cross-border cooperation between regulators, macroprudential policy, regulatory quality, risk-based supervision and digital transformation of the financial sector. The importance of integrating modern supervisory approaches and analytical tools for assessing risks and business models of banks in forming a sustainable institutional structure of the banking system is substantiated. The impact of digitalization, the development of FinTech and BigTech, the use of data and the implementation of SupTech/RegTech tools on the transformation of financial intermediation and supervisory approaches is determined. In the national context, the implementation of such a model will contribute to strengthening financial stability, increasing the competitiveness of the banking sector and building trust from domestic and international stakeholders. The main challenges and prospects for further improvement of the institutional model of the banking system are outlined, taking into account international experience and the specific features of the national financial environment.

Keywords: banking system, institutional development, financial supervision architecture, macroprudential policy, risk-based supervision, banking regulation, financial stability, financial sector digitalization, FinTech and BigTech, SupTech/RegTech.

Постановка проблеми. Проблематика формування сучасної моделі інституційного розвитку банківської системи набуває особливої актуальності в умовах зростання макрофінансової нестабільності, технологічних трансформацій та посилення вимог до ефективності фінансового регулювання. Сучасні банківські системи функціонують у середовищі підвищеної невизначеності, що пов'язано з глобалізацією фінансових ринків, розвитком цифрових технологій, появою нових фінансових посередників та зростанням системних ризиків.

Банківська система виконує ключову роль у забезпеченні економічного розвитку, оскільки саме через неї відбувається трансформація заощаджень у кредити та інвестиції. Водночас ефективність її функціонування значною мірою залежить від якості інституційного середовища, яке охоплює механізми регулювання і нагляду, макропруденційну політику, систему управління ризиками та інститути ринкової дисципліни. В умовах стрімкої цифровізації фінансового сектору, розвитку FinTech та BigTech, а також поширення нових форм фінансового посередництва виникає потреба у переосмисленні традиційних підходів до організації банківського регулювання та нагляду.

Саме тому дослідження інституційних засад розвитку банківської системи має важливе наукове і практичне значення, оскільки дозволяє визначити ключові напрями модернізації регуляторного середовища, підвищення стійкості банківського сектору та адаптації фінансових інститутів до сучасних економічних і технологічних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному науковому дискурсі спостерігається зростання інтересу до проблематики інституційного розвитку банківської системи та трансформації механізмів її регулювання в умовах глобалізації фінансових ринків, цифровізації та зростання системних ризиків. У центрі уваги науковців перебувають питання забезпечення фінансової стабільності, підвищення ефективності банківського регулювання і нагляду, а також адаптації фінансових інститутів до нових технологічних і макроекономічних викликів.

Вагомий внесок у дослідження інституційних моделей банківського регулювання зробив науковець Д. Шенмейкер, який у своїх працях систематизує підходи до організації фінансового нагляду, зокрема моделі єдиного регулятора та підхід twin peaks, а також

аналізує їх вплив на стабільність фінансових систем і ефективність регуляторної політики [3]. Питання інституційної трансформації системи нагляду у відповідь на фінансові кризи розглядаються у роботах учених Д. Маскіандаро та Д. Ромеллі, які доводять, що системні банківські кризи виступають важливим чинником реформування архітектури фінансового нагляду та перерозподілу повноважень між регуляторними інституціями [2].

Важливий напрям наукових досліджень пов'язаний із вивченням ролі макропруденційної політики у забезпеченні стійкості банківської системи. У працях дослідників Е. Черутті Е., С. Классенса та Л. Лавена здійснено транснаціональний аналіз ефективності макропруденційних інструментів, що дозволило встановити їх значення для обмеження надмірного кредитного зростання та зниження системних ризиків у фінансовій системі [4]. Паралельно дослідження Банку міжнародних розрахунків, зокрема роботи провідних економістів К. Боріо та Д. Фрост, акцентують увагу на необхідності інтеграції макропруденційної та монетарної політики, а також на впливі цифрових технологій, розвитку FinTech і BigTech на структуру фінансового посередництва та регуляторну архітектуру [6; 9].

Окремий напрям наукових досліджень присвячений розвитку ризик-орієнтованого підходу до банківського нагляду та аналізу бізнес-моделей банків. У цьому контексті важливими є роботи дослідника Т. Адріан, присвячені концепції «good supervision», а також дослідження українських фінансистів В. Рашкован, Д. Покідін та науковиці О. Заруцької та співавторів, у яких запропоновано методичні підходи до кластеризації бізнес-моделей банків і використання аналітичних інструментів для підвищення ефективності наглядових рішень [7; 14; 15]. Водночас дослідження науковиці С. Науменкової та співавторів акцентують увагу на ролі цифрової фінансової інклюзії та розвитку цифрової інфраструктури як важливих чинників інституційної модернізації фінансового сектору [16].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є узагальнення теоретичних і прикладних підходів до формування сучасної моделі інституційного розвитку банківської системи та визначення ключових напрямів удосконалення її інституційної архітектури в умовах зростання макрофінансових ризиків, технологічних трансформацій і цифровізації фінансового сектору. У межах

поставленої мети передбачається дослідити сучасні підходи до організації банківського регулювання і нагляду, проаналізувати роль макропруденційної політики, ризик-орієнтованого нагляду та інституційної взаємодії регуляторів у забезпеченні фінансової стабільності. Дослідження також спрямоване на виявлення основних тенденцій трансформації фінансового посередництва під впливом цифровізації, розвитку FinTech і BigTech, використання даних та впровадження інструментів SupTech і RegTech у наглядову практику.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування сучасної моделі інституційного розвитку банківської системи слід розглядати як узгоджене створення правил, організацій і процесів, що забезпечують стійкість до макрофінансових і технологічних шоків, ефективно фінансове посередництво, довіру до фінансових інститутів та адаптацію до цифровізації й нових бізнес-моделей. Такий підхід розглядає інституційний розвиток не як окремі реформи, а як цілісну систему взаємопов'язаних елементів, що визначають здатність банківського сектору діяти в умовах невизначеності.

Порівняльний аналіз інституційних моделей регулювання, представлений у працях науковця Д. Шенмейкера, демонструє різноманітність підходів до організації фінансового нагляду, зокрема моделі єдиного регулятора (single regulator), функціонального розподілу повноважень (twin peaks) та інші варіації інституційної архітектури [3]. Вибір конкретної моделі зазвичай не є суто технічним рішенням, а відображає історичний досвід країни, політичні умови та реакцію на попередні дисфункції регуляторного середовища.

Особливу роль у трансформації інституційної архітектури відіграють фінансові кризи, які виступають каталізаторами реформ. Емпіричні дослідження науковців Д. Маскіандаро та Д. Ромеллі підтверджують, що системні банківські кризи істотно підвищують імовірність перегляду структури нагляду, зокрема посилення ролі центрального банку в супервізії, а також стимулюють процеси «інституційного наслідування» між країнами [2].

Поглиблення міжнародної інтеграції банківського капіталу, зростання ролі транснаціональних банківських груп і цифрових фінансових платформ зумовлюють асиметрію між глобальним характером банківської діяльності та національною юрисдикцією нагляду. У цій площині особливо актуальною стає проблема координації дій регуляторів різних

країн. Дослідження ученого Т. Бека засвідчують, що ширше охоплення банків механізмами супервізорної кооперації та наднаціонального нагляду статистично асоціюється з кращими показниками фінансової стабільності, що підкреслює значущість інституційної взаємодії наглядових органів для зниження системних ризиків [1].

Сучасна модель інституційного розвитку передбачає узгоджену регуляторну співпрацю, що охоплює обмін інформацією, координацію кризових дій і спільне управління ризиками для зменшення регуляторних та транскордонних загроз.

Показовим прикладом інституціолізованої інтеграції є європейська Banking Union, яка у працях науковця Д. Шенмейкера розглядається як модель поєднання наднаціонального нагляду, єдиного механізму врегулювання та гармонізованих стандартів регулювання [3]. Така система сприяє не лише підвищенню стабільності, а й впливає на структуру ринку, стимулюючи процеси консолідації та формування більш конкурентоспроможних фінансових груп.

З огляду на це, транскордонна кооперація має розглядатися не як ситуативна реакція на кризові явища, а як постійний інституційний процес, інтегрований у загальну модель розвитку банківської системи. Ефективність міжнародної взаємодії регуляторів стає складовою фінансової стійкості та конкурентоспроможності національної банківської системи, оскільки саме вона забезпечує узгодженість правил гри, зменшення системних ризиків і підвищення довіри до фінансового сектору в глобальному середовищі [1; 3].

Макропруденційна політика в сучасних умовах виступає інституційним ядром забезпечення стійкості банківської системи, оскільки спрямована на обмеження системних ризиків та згладжування фінансового циклу. Транскордонні дослідження науковців Е. Черутті Е., С. Классенса та Л. Лавена засвідчують, що застосування макропруденційних інструментів – зокрема буферів капіталу, обмежень щодо співвідношення кредиту до вартості застави чи доходу позичальника – статистично пов'язане зі стримуванням надмірного кредитного зростання та зменшенням вразливостей фінансової системи [4].

Важливою складовою такої системи є координація макропруденційної та монетарної політики. Підходи, розроблені у дослідженнях BIS (зокрема провідним економістом К. Боріо та співавторами), підкреслюють, що фінансо-

вий цикл суттєво впливає на трансмісію монетарної політики та може посилювати накопичення системних дисбалансів [6]. Сучасна макрофінансова політика потребує узгодженого застосування монетарних і макропруденційних інструментів та координації регуляторних рішень залежно від рівня ризиків.

У національному контексті інституційною основою реалізації макропруденційної політики є Стратегія макропруденційної політики НБУ (2018,2021), яка визначає її цілі, принципи, набір інструментів та механізми взаємодії з іншими напрямками економічної політики [12]. Оновлення підходів у відповідь на виклики тривалої війни засвідчило необхідність адаптивності макропруденційної моделі: індикатори системних ризиків, сценарії стресів та набір інструментів повинні коригуватися відповідно до змін структурних умов і режиму функціонування фінансової системи. Така гнучкість дозволяє підтримувати баланс між стабільністю та розвитком фінансового посередництва. Саме поєднання координації, адаптивності та прозорості визначає ефективність макропруденційної політики як ключового елементу інституційної стійкості банківської системи [17].

Якість регулювання та наглядові повноваження є ключовими елементами інституційної спроможності банківської системи, однак їх оцінка не може обмежуватися формальним рівнем «жорсткості» нормативних вимог. Після глобальної фінансової кризи посилення капітальних стандартів, вимог до ліквідності та розширення повноважень регуляторів стало домінуючим трендом у більшості юрисдикцій. Водночас емпіричні результати, представлені у дослідженні World Bank PRWP 9044, свідчать, що ефективність регулювання визначається не лише формальним підвищенням нормативів, а комплексною взаємодією наглядових повноважень, ринкової дисципліни, якості капіталу та практик застосування регуляторних норм [5]. Відтак, наявність жорстких правил не гарантує стабільності без належної інституційної реалізації та професійної наглядової практики.

Аналіз післякризових реформ у різних країнах демонструє, що трансформація регуляторного середовища відбувалася за кількома напрямками: перегляд структури та якості регуляторного капіталу, посилення інструментів втручання та раннього реагування, удосконалення механізмів гарантування вкладів і врегулювання неплатоспроможних банків, а також підвищення вимог до прозорості та

ринкової дисципліни [18]. Такий комплексний характер реформ свідчить про поступовий перехід від формального посилення норм до побудови інституційно збалансованої системи регулювання.

У цьому контексті оцінка інституційного розвитку має спиратися не лише на нормативні параметри, а й на показники фактичної спроможності регулятора реалізовувати свої функції та забезпечувати довіру до фінансового сектору.

Ризик-орієнтований нагляд у сучасних умовах набуває статусу ключового інституційного механізму забезпечення стійкості банківської системи. Підхід IMF, сформульований у концепції «good supervision» (дослідник Т. Адріан 2023), акцентує увагу на ранній ідентифікації ризиків, регулярному стрес-тестуванні, оцінці якості управління ризиками та здатності банків функціонувати в умовах шоків, а також на системному аналізі бізнес-моделей [7]. Досвід банківських потрясінь 2023 року засвідчив, що проблеми нерідко виникають не через відсутність регуляторних норм, а через недооцінку ризиків ліквідності, концентрацій, а також слабкість управлінських процедур. Це підкреслює необхідність переходу від формального контролю дотримання нормативів до глибшої аналітики поведінкових і структурних характеристик банків.

Важливим елементом інституціоналізації ризик-орієнтованого нагляду є впровадження аналізу бізнес-моделей у межах SREP-логіки. Для України значний внесок у розвиток відповідних методичних підходів зробили українські фінансисти В. Рашкован, Д. Покідін, які запропонували використання нейромережевих карт Кохонена для кластеризації бізнес-моделей банків [14]. Такий підхід дозволяє сегментувати банки за поведінковими та ризиковими характеристиками, виявляти потенційно вразливі групи та підвищувати обґрунтованість наглядових рішень. Розвиток цієї лінії досліджень продовжують та науковиця О. Заруцька та співавтори, які демонструють можливості використання кластеризації бізнес-моделей для управління ризиками та наглядових оцінок в умовах кризових і воєнних шоків [15].

Отже, сучасна модель інституційного розвитку банківської системи потребує інтеграції ризик-орієнтованого нагляду як постійного процесу, що включає регулярний аналіз бізнес-моделей, системне стрес-тестування, формування наглядових «risk maps» і систем раннього попередження, а також оцінку кор-

поративного управління і якості управління ризиками як базових інституційних характеристик стійкості [7; 14; 15].

Цифровізація фінансового сектору суттєво трансформує структуру фінансового посередництва та формує нові інституційні виклики для банківської системи (рис. 2). Дослідження BIS під керівництвом провідного економіста Д. Фроста засвідчують, що BigTech-компанії, інтегруючи платіжні сервіси, великі масиви клієнтських даних та платформенні екосистеми, здатні змінювати конфігурацію фінансового ринку, створюючи нові центри концентрації ризиків [9]. Така трансформація впливає не лише на конкурентне середовище, а й на архітектуру регулювання, оскільки традиційні підходи до банківського нагляду виявляються недостатніми для контролю комплексних цифрових екосистем. Водночас розроблені BIS бази даних щодо fintech- та bigtech-кредитування відкривають можливості для емпіричного аналізу взаємозв'язку між інституційними умовами, розвитком альтернативного кредитування та системними ризиками [10], що підсилює доказовість інституційних рішень у цій сфері.

Окремим напрямом цифрової трансформації є розвиток цифрових валют центральних банків (CBDC), які розглядаються як потенційний елемент модернізації платіжної та банківської інфраструктури. У дослідженні економістів Ауера, Г. Корнеллі, Д. Фроста сис-

тематизовано мотиви впровадження CBDC та окреслено різні моделі їх функціонування, зокрема дворівневу архітектуру, у межах якої центральний банк виступає емітентом, а приватний сектор – провайдером сервісів для кінцевих користувачів [11]. Запровадження CBDC може змінювати баланс між готівковими, безготівковими та цифровими формами грошей, що потребує відповідної адаптації інституційного дизайну.

На національному рівні цифровізація має оцінюватися не лише через призму технологічних інновацій, а й у контексті доступності фінансових послуг та цифрової інклюзії. Дослідження науковиці С. Науменкової та співавторів щодо цифрової фінансової інклюзії в Україні демонструють важливість розвитку цифрової інфраструктури, зниження бар'єрів доступу до фінансових сервісів і підвищення цифрових компетенцій населення [16]. Таким чином, у сучасній інституційній моделі цифровізація не є допоміжним елементом, а виступає системоутворюючим чинником, який одночасно генерує нові ризики (пов'язані з даними, концентрацією та кібербезпекою), стимулює конкуренцію і зміну бізнес-моделей, модернізує інструменти нагляду (SupTech/RegTech) та сприяє підвищенню фінансової інклюзії й довіри до банківської системи.

Узагальнення сучасних наукових досліджень і полісу-документів дозволяє представити сучасну модель інституційного розвитку

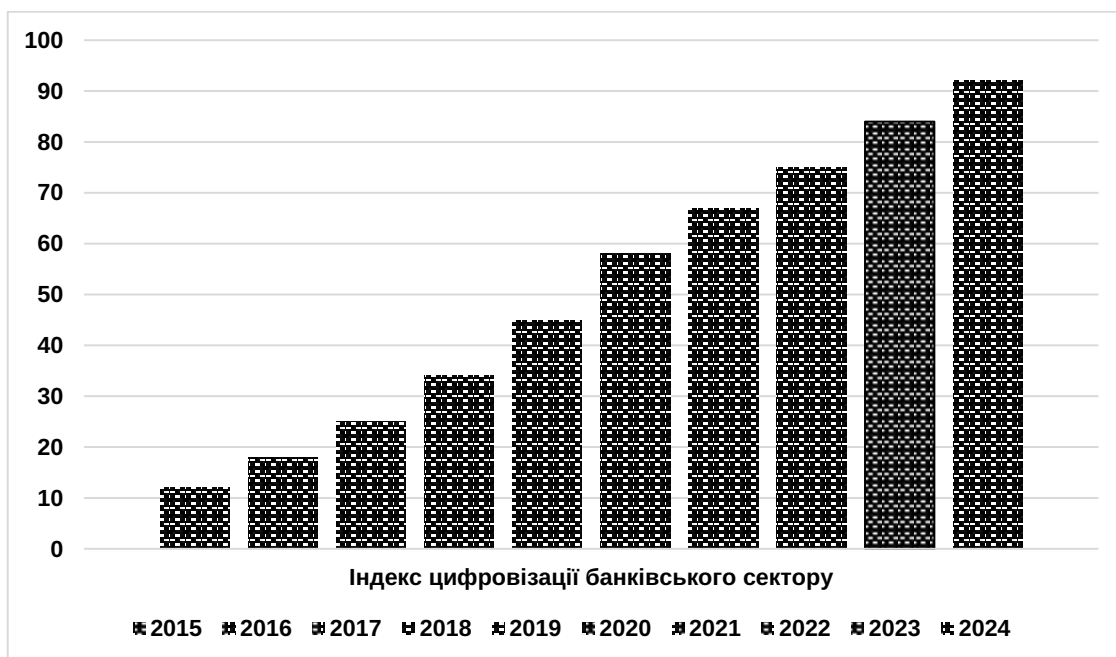

Рис. 1. Світова динаміка розвитку цифровізації банківського сектору

Джерело: сформовано на основі [5; 6; 9-11]

банківської системи як інтегровану систему, що ґрунтується на низці взаємопов'язаних принципів. Передусім йдеться про єдність цілей, відповідно до якої фінансова стабільність та ефективність фінансового посередництва не розглядаються як альтернативні, а координуються через інституції монетарної та макропруденційної політики, а також наглядові механізми [6; 7]. Важливим є принцип ризик-орієнтованості, що передбачає побудову регулювання та супервізії навколо аналізу системних ризиків, бізнес-моделей банків, результатів стрес-тестування та інструментів раннього попередження [7; 14; 15]. Не менш значущим є принцип доказовості (evidence-based policy), який передбачає використання транснаціональних індикаторів і баз даних (зокрема BRSS та BIS datasets) для оцінювання реформ, міжнародної порівнянності та підвищення обґрунтованості регуляторних рішень [5; 10].

Сучасна модель також має враховувати принцип транскордонної сумісності, що полягає у гармонізації стандартів і розвитку механізмів міжнародної кооперації як складових інституційної спроможності [1; 3]. Водночас цифрова готовність виступає невід'ємною характеристикою інституційної архітектури: йдеться про нагляд за цифровими екосистемами, регулювання використання даних, розвиток SupTech/RegTech та врахування потенційної ролі цифрових валют центрального банку в трансформації платіжної системи [9–11]. Окремий вимір формує соціальний контур моделі – довіра, фінансова інклюзія, доступ до якісної інфраструктури та прозорість регуляторної політики, які забезпечують стійкий розвиток фінансового сектору в довгостроковій перспективі [16].

Практична імплементація запропонованої моделі передбачає поетапну «дорожню карту» для національного регулятора. На першому етапі здійснюється діагностика інституційного середовища – оцінка архітектури нагляду, повноважень, процедур та якості регулювання з використанням підходів, запропонованих у дослідженнях Світового банку [5]. Наступним кроком є побудова або оновлення макропруденційної рамки із чітким визначенням цілей, індикаторів та інструментів, а також сценаріїв шоків і комунікаційної стратегії, що спирається на національні стратегічні документи та міжнародні стандарти [4; 6; 12]. Подальше поглиблення ризик-орієнтованого нагляду передбачає інституціоналізацію аналізу бізнес-моделей, регулярне

проведення стрес-тестування та використання аналітичних інструментів кластеризації [7; 14; 15]. Завершальним елементом є розвиток цифрового нагляду, формування правил роботи з даними та впровадження систем оцінки результативності на основі набору ключових показників – стійкості, якості капіталу та ліквідності, динаміки кредитного циклу, рівня інклюзії та відповідності міжнародним стандартам. Такий комплексний підхід дозволяє забезпечити цілісність і адаптивність інституційної моделі банківської системи.

Отримані результати дозволяють сформулювати висновок, що сучасна модель інституційного розвитку банківської системи має бути інтегрованою: поєднувати архітектуру нагляду, макропруденційні інструменти, практики «good supervision» і цифрову готовність. В умовах сучасних викликів (висока невизначеність, технологічні зрушення, структурні шоки) ключовою характеристикою інституційної моделі стає адаптивність: здатність швидко змінювати інструменти і процеси без втрати довіри та передбачуваності правил. Саме тому формування такої моделі є одночасно теоретично значущим і практично необхідним напрямом розвитку фінансового сектору.

Висновки. Формування сучасної моделі інституційного розвитку банківської системи виступає ключовою передумовою забезпечення фінансової стабільності, ефективності фінансового посередництва та довіри до банківського сектору в умовах зростаючої макрофінансової та технологічної невизначеності. Узагальнення сучасних наукових досліджень дозволяє стверджувати, що інституційна модернізація банківської системи має ґрунтуватися на інтеграції архітектури нагляду, макропруденційної політики, якісного регулювання, ризик-орієнтованого підходу до супервізії та цифрової трансформації.

Інституційна перебудова банківської системи передбачає не лише формальне вдосконалення нормативної бази, а й підвищення якості наглядових практик, розвиток аналітичних інструментів, інтеграцію макропруденційних та монетарних механізмів, а також забезпечення транскордонної координації. У національному контексті реалізація такої моделі сприятиме зміцненню фінансової стійкості, підвищенню конкурентоспроможності банківського сектору та формуванню довіри з боку внутрішніх і міжнародних стейкхолдерів.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у поглибленому емпіричному

аналізі взаємозв'язку між інституційною архітектурою нагляду та показниками фінансової стабільності, дослідженні ефективності макропруденційних інструментів в умовах відкритої економіки, а також у вивченні впливу цифровізації на структуру ризиків і конкурентне середовище банківського сектору. Окремим напрямом досліджень може стати розроблення методик оцінювання результативності ризик-орієнтованого нагляду, інте-

грації аналізу бізнес-моделей у супервізорну практику та формування системи індикаторів інституційної спроможності регулятора. Подальші наукові пошуки також можуть бути спрямовані на адаптацію міжнародних підходів до умов національної фінансової системи, що дозволить сформувати більш стійку та адаптивну модель інституційного розвитку банківської системи в умовах глобальних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бек Т., Сілва-Бустон К., Вагнер В. Економіка наднаціонального банківського нагляду. *Журнал фінансового та кількісного аналізу*. 2023. № 58(1). С. 324–351. URL: <https://doi.org/10.1017/S0022109022000588> (дата звернення: 14.03.2026).
2. Масчіандаро Д., Ромеллі Д. Центральні банки як наглядові органи: чи мають значення кризи? *Європейський журнал політичної економії*. 2018. № 52. С. 120–140. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ejpeleo.2017.05.005> (дата звернення: 11.03.2026).
3. Хуан Ж. Х., Шьонмейкер Д. Інституційна структура фінансового регулювання: теорії та міжнародний досвід. Лондон; Нью-Йорк: Рутледж, 2014. 280 с.
4. Черутті Е., Классенс С., Лаевен Л. Використання та ефективність макропруденційної політики: нові докази. *Журнал фінансової стабільності*. 2017. № 28. С. 203–224. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2015.10.004> (дата звернення: 07.03.2026).
5. Анжінер Д., Бертай А. С., Калл Р., Деміргюч-Кунт А., Маре Д. С. Банківське регулювання та нагляд через десять років після глобальної фінансової кризи. *Робочий документ з політичних (економічних) досліджень*. 2019. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/0c0d16dc-b7b5-5bb1-8da1-70381c97e7ee> (дата звернення: 14.03.2026).
6. Фрост Дж., Гамбасорта Л., Хуан Ю., Шин Х. С., Цбінден П. BigTech і зміна структури фінансового посередництва. *Робочі документи Банку міжнародних розрахунків*. 2022. № 1057. URL: <https://www.bis.org/publ/work1057.htm> (дата звернення: 13.03.2026).
7. Адріан Т., Моретті М., Карвальо А., Чон Х. К., Сіл К., Мело Ф., Сурті Дж. Якісний нагляд: уроки практики. *Робочі документи Міжнародного валютного фонду*. 2023. № 181. URL: <https://doi.org/10.5089/9798400253782.001> (дата звернення: 12.03.2026).
8. Чеккетті С., Домінгес К., Ланд'є К. та ін. Багато грошей, мало капіталу і небагато реформ: банківська турбулентність 2023 року. Женева: CEPR Преса, 2024. 170 с. URL: https://cepr.org/system/files/publication-files/212212-geneva_27_much_money_little_capital_and_few_reforms_the_2023_banking_turmoil.pdf (дата звернення: 15.03.2026).
9. Фрост Дж., Гамбасорта Л., Хуан Ю. та ін. BigTech і зміна структури фінансового посередництва. Базель: Банк міжнародних розрахунків, 2019. 52 с. URL: <https://www.bis.org/publ/work779.htm> (дата звернення: 05.03.2026).
10. Гамбасорта Л., Хуан Ю., Лі З. та ін. Фінтех-кредитування та трансмісія монетарної політики. Базель: Банк міжнародних розрахунків, 2020. 32 с. URL: <https://www.bis.org/publ/work887.htm> (дата звернення: 07.03.2026).
11. Ауер Р., Корнеллі Г., Фрост Дж. Зростання цифрових валют центральних банків: рушійні сили, підходи та технології. *Міжнародний журнал центрального банкінгу*. 2023. № 19(4). С. 185–214. URL: <https://www.ijcb.org/journal/v19n4/rise-central-bank-digital-currencies> (дата звернення: 10.03.2026).
12. Національний банк України. Стратегія макропруденційної політики Національного банку України. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-makroprudentsiynoyi-politiki-natsionalnogo-banku-ukrayini> (дата звернення: 09.03.2026).
13. Козюк В. Незалежність центрального банку та фінансова стабільність: ортодоксальні та гетеродоксальні підходи. *Вісник Національного банку України*. 2017. № 239. С. 6–27. URL: <https://doi.org/10.26531/vnbu2017.239.006> (дата звернення: 08.03.2026).
14. Рашкован В., Покідін Д. Кластеризація бізнес-моделей українських банків: застосування нейронних мереж Кохонена. *Вісник Національного банку України*. 2016. № 238. С. 13–38. URL: <https://doi.org/10.26531/vnbu2016.238.013> (дата звернення: 11.03.2026).

15. Заруцька О., Добровольська О., Масюк І., Зоннтаг Р., Ортманнс В. Управління ризиками за допомогою карти Кохонена в дослідженні бізнес-моделей банків: приклад України. *Банки та банківські системи*. 2024. № 19(2). С. 221–233. URL: [https://doi.org/10.21511/bbs.19\(2\).2024.18](https://doi.org/10.21511/bbs.19(2).2024.18) (дата звернення: 10.03.2026).
16. Науменкова С., Міщенко С., Дорофєєв Д. Цифрова фінансова інклюзія: докази з України. *Інвестиційний менеджмент та фінансові інновації*. 2019. № 16(3). С. 194–205. URL: [https://doi.org/10.21511/imfi.16\(3\).2019.18](https://doi.org/10.21511/imfi.16(3).2019.18) (дата звернення: 09.03.2026).
17. Халатур С. М. Особливості механізму функціонування інвестиційного ринку в Україні. *Науковий прогрес та інновації*. 2013. № 4. С. 121–124. URL: <https://doi.org/10.31210/visnyk2013.04.31> (дата звернення: 16.03.2026).
18. Халатур С., Довгаль О., Карамушка О., Бровко Л., Водолазька О. Інноваційні тенденції фінансової інженерії на шляху до цифрової економіки. *Проблеми теорії та практики фінансово-кредитної діяльності*. 2024. № 6(59). С. 136–150. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.6.59.2024.4508> (дата звернення: 14.03.2026).

REFERENCES:

1. Beck T., Silva-Buston C., Wagner W. (2023) Ekonomika nadnatsionalnogo bankivskoho nahliadu [The Economics of Supranational Bank Supervision]. *Zhurnal finansovoho ta kiskisnogo analizu*, vol. 58, no. 1, pp. 324–351. Available at: <https://doi.org/10.1017/S0022109022000588> (accessed March 14, 2026).
2. Masciandaro D., Romelli D. (2018) Tsentralni banky yak nahliadovi orhany: chy maiut znachennia kryzy [Central bankers as supervisors: Do crises matter?]. *Yevropeyskyi zhurnal politychnoi ekonomii*, vol. 52, pp. 120–140. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2017.05.005> (accessed March 11, 2026).
3. Huang R. H., Schoenmaker D. (2014) Instytutsiina struktura finansovoho rehulivannia: teorii ta mizhnarodnyi dosvid [Institutional Structure of Financial Regulation: Theories and International Experiences]. London; New York: Routledge.
4. Cerutti E., Claessens S., Laeven L. (2017) Vykorystannia ta efektyvnist makroprudentsiinoi polityky: novi dokazy [The use and effectiveness of macroprudential policies: New evidence]. *Zhurnal finansovoi stabilnosti*, vol. 28, pp. 203–224. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2015.10.004> (accessed March 7, 2026).
5. Anginer D., Bertay A. C., Cull R., Demirguc-Kunt A., Mare D. S. (2019) Bankivske rehulivannia ta nahliad cherez desiat rokiv pislia hlobalnoi finansovoi kryzy [Bank Regulation and Supervision Ten Years after the Global Financial Crisis]. *Robochyi dokument z politychnykh (ekonomichnykh) doslidzhen*. Available at: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/0c0d16dc-b7b5-5bb1-8da1-70381c97e7ee> (accessed March 14, 2026).
6. Frost J., Gambacorta L., Huang Y., Shin H. S., Zbinden P. (2022) . BigTech i zmina struktury finansovoho poserednytstva [BigTech and the changing structure of financial intermediation]. *Robochi dokumenty Banku mizhnarodnykh rozrakhunkiv*, no. 1057. Available at: <https://www.bis.org/publ/work1057.htm> (accessed March 13, 2026).
7. Adrian T., Moretti M., Carvalho A., Chon H. K., Seal K., Melo F., Surti J. (2023) Yakisnyi nahliad: uroky praktyky [Good Supervision: Lessons from the Field]. *Robochi dokumenty Mizhnarodnogo valiutnogo fondu*, no. 181. Available at: <https://doi.org/10.5089/9798400253782.001> (accessed March 12, 2026).
8. Cecchetti S., Dominguez K., Landier C., et al. (2024) Bahato hroshei, malo kapitalu i nebahato reform: bankivska turbulentnist 2023 roku [Much Money, Little Capital, and Few Reforms: The 2023 Banking Turmoil]. Geneva: CEPR Press. Available at: https://cepr.org/system/files/publication-files/212212-geneva_27_much_money_little_capital_and_few_reforms_the_2023_banking_turmoil.pdf (accessed March 15, 2026).
9. Frost J., Gambacorta L., Huang Y., et al. (2019) BigTech i zmina struktury finansovoho poserednytstva. Bazel: Bank mizhnarodnykh rozrakhunkiv [BigTech and the changing structure of financial intermediation. Basel: Bank for International Settlements]. Available at: <https://www.bis.org/publ/work779.htm> (accessed March 5, 2026).
10. Gambacorta L., Huang Y., Li Z., et al. (2020) Fintekh-kredytuvannia ta transmisiia monetarnoi polityky. Bazel: Bank mizhnarodnykh rozrakhunkiv [Fintech lending and monetary policy transmission. Basel: Bank for International Settlements]. Available at: <https://www.bis.org/publ/work887.htm> (accessed March 7, 2026).
11. Auer R., Cornelli G., Frost J. (2023) Zrostannia tsyfrovyykh valiut tsentralnykh bankiv: rushiini syly, pidkhody ta tekhnolohii [The Rise of Central Bank Digital Currencies: Drivers, Approaches and Technologies]. *Mizhnarodnyi zhurnal tsentralnogo bankinhu*, vol. 19, no. 4, pp. 185–214. Available at: <https://www.ijcb.org/journal/v19n4/rise-central-bank-digital-currencies> (accessed March 10, 2026).
12. Natsionalnyi bank Ukrainy (2024) Stratehiia makroprudentsiinoi polityky Natsionalnogo banku Ukrainy [Strategy of macroprudential policy of the National Bank of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-makroprudentsiynoyi-politiki-natsionalnogo-banku-ukrayini> (accessed March 9, 2026).

13. Koziuk V. (2017) Nezalezhnist tsentralnogo banku ta finansova stabilnist: ortodoksalni ta heterodoksalni pidkhody [Central Bank Independence and Financial Stability: Orthodox and Heterodox Approaches]. *Visnyk Natsionalnogo banku Ukrainy*, vol. 239, pp. 6–27. Available at: <https://doi.org/10.26531/vnbu2017.239.006> (accessed March 8, 2026).
14. Rashkovan V., Pokidin D. (2016) Klasteryzatsiia biznes-modelei ukrainskykh bankiv: zastosuvannya neironnykh merezh Kokhonena [Ukrainian Banks' Business Models Clustering: Application of Kohonen Neural Networks]. *Visnyk Natsionalnogo banku Ukrainy*, vol. 238, pp. 13–38. Available at: <https://doi.org/10.26531/vnbu2016.238.013> (accessed March 11, 2026).
15. Zarutska O., Dobrovolska O., Masiuk I., Sonntag R., Ortmanns W. (2024) Upravlinnia ryzykamy za dopomo-hoiu karty Kokhonena v doslidzhenni biznes-modelei bankiv: pryklad Ukrainy [Risk management through a Kohonen map bank business model survey: The case of Ukraine]. *Banky ta bankivski systemy*, vol. 19, no. 2, pp. 221–233. Available at: [https://doi.org/10.21511/bbs.19\(2\).2024.18](https://doi.org/10.21511/bbs.19(2).2024.18) (accessed March 10, 2026).
16. Naumenkova S., Mishchenko S., Dorofeiev D. (2019) Tsyfrova finansova inkluziia: dokazy z Ukrainy [Digital financial inclusion: evidence from Ukraine]. *Investytsiinyi menedzhment ta finansovi innovatsii*, vol. 16, no. 3, pp. 194–205. Available at: [https://doi.org/10.21511/imfi.16\(3\).2019.18](https://doi.org/10.21511/imfi.16(3).2019.18) (accessed March 9, 2026).
17. Khalatur S. M. (2013) Osoblyvosti mekhanizmu funktsionuvannya investytsiinoho rynku v Ukraini [Features of the mechanism of functioning of the investment market in Ukraine]. *Naukovyi prohres ta innovatsii*, vol. 4, pp. 121–124. Available at: <https://doi.org/10.31210/visnyk2013.04.31> (accessed March 16, 2026).
18. Khalatur S., Dovgal O., Karamushka O., Brovko L., Vodolazska O. (2024) Innovatsiini tendentsii finansovoi inzhenerii na shliakhu do tsyfrovoi ekonomiky. [Innovative trends of financial engineering to the way of digital economy]. *Problemy teorii ta praktyky finansovo-kredytnoi diialnosti*, vol. 6(59), pp. 136–150. Available at: <https://doi.org/10.55643/fcapt.6.59.2024.4508> (accessed March 14, 2026).

Дата надходження статті: 23.04.2026

Дата прийняття статті: 18.05.2026

Дата публікації статті: 27.05.2026